

Regionreformen – høringsvar fra Perspektivet Museum

Innledningsvis vil vi si at sammensetningen av ekspertutvalget viser skuffende få ambisjoner på museenes vegne. Så vidt vi kan bedømme er det ingen av medlemmene som har kompetanse hverken på kunst- og kulturfeltet generelt eller museum spesielt. Forslaget bærer da også preg av dette, og forfekter et fortidig bilde av hva et museum er og skal være. Vi ønsker her å vise til overordnede globale og nasjonale føringer, som ICOMs definisjon av hva et museum er og St.meld. nr. 49, Framtidas Museum (2008-9). Ingen av disse føringene finnes i ekspertutvalgets noteapparat, og ingen ting i forslaget tyder på at de lest.

Det er tidligere påpekt, blant annet i en kronikk i Aftenposten i februarⁱ, at regionreformen vil reversere utviklingen av museene med i hvert fall 15 år. Vi støtter dette på det sterkeste. I en tid med globalisering, digitalisering og migrasjon, der fokus de siste årene i større og større grad har vært å gjøre museene relevante i samtiden, synes det underlig at man ønsker en reversering til regionale foretak, uten relevans hverken nasjonalt eller internasjonalt.

I forslaget står det at «publikum i stor grad er innbyggere bosatt i fylket der institusjonen ligger eller der arrangementet pågår, og tilskuddsmottakerne ivaretar ikke primært et nasjonalt oppdrag»ⁱⁱ. Vi stiller oss undrende til hvilken dokumentasjon utvalget har på at publikum i hovedsak er lokalt. I en by som Tromsø, med en sterkt økende turisme, viser gjesteboken på Perspektivet Museum at besøkende kommer fra det meste av kloden. Tema og problemstillinger i formidling er tilpasset et kulturelt sammensatt og multinasjonalt publikum. En rask titt på ICOMs definisjon for hva et museum er, viser i tillegg en stor bredde i samfunnsoppdraget, der ikke bare formidling men også forskning og forvaltning er grunnleggende oppgaver. Forsknings samarbeid og bruk av samlingsbaser skjer over fylkes- og landegrensar, og det er viktig å forholde seg til nasjonale og internasjonale rammer og systemer i arbeidet.

Det er uklart for oss hva ekspertutvalget legger i begrepet «nasjonalt oppdrag», som de kun mener at to museer i Oslo har. Vi håper at en gjennomgang vil vise at kategorisering i regional og nasjonal, der internasjonal ikke en gang er nevnt, faller på sin egen urimelighet. Ut fra egen praksis stiller vi eksempelvis spørsmål om ikke: internasjonalt samarbeid i Nordområdene, metodeutvikling innenfor integrasjon- og dialogarbeid, prosjekter knyttet til nasjonale og internasjonale størrelser som Cora Sandel, fokus på nasjonale minoriteter og urbefolkning, utvikling og uttesting av utstillingsmediet – blant annet – har nasjonal betydning?

I likhet med mange andre museer er Perspektivet Museum i dag finansiert gjennom en tredeling av tilskudd mellom stat, fylke og kommune. Vi opplever en deling, spesielt mellom kommune og stat, som god. Det gir både nærhet og distanse, kompetanse på det lokale og faglige, og mulighet for å inngå i nasjonale satsinger. Med en regionalisering frykter vi at vi mister Kulturrådet som en viktig utviklingsaktør (se også kronikk av Walle m.fl. i Dagsavisenⁱⁱⁱ), og at satsinger blir små og spredt, eksempelvis innenfor temaer som etikk, mangfold og digitalisering. Vi frykter for at armlengdes avstand-prinsippet svekkes, og ser det som urealistisk at regionene skal kunne tilby tilsvarende kompetanse som dagens Kulturråd. Resultatet kan bli at viktige felt som forskning og grensesprengende prosjekter nedprioriteres på bekostning av det konkrete og sikre. På et regionalpolitisk plan kan det føre til at kultur som helhet vil tape i kampen mot helse, utdanning og transport.

Vi håper at kommunal- og moderniseringsdepartementet ser at forslaget fører til en katastrofal reversering fremfor modernisering, og at vi fremover vil trenge sterke, modige museer som våger å utfordre fremfor å tilpasse seg fylkeskommunale administrasjoner. Vi understreket at det er viktig at avgjørelser som nå blir tatt må handle om hva som er best for en god utvikling av samfunnsrelevante museer i fremtida – ikke fylkeskommunale arbeidsplasser.

ⁱ Aastad Bråten, Ramskjær og Ekornes: « Mange reagerer på omtalen av «de nasjonale museene i Oslo – og museene i resten av landet», Aftenposten 12/2 2018

ⁱⁱ Ekspertutvalgets rapport s. 124

ⁱⁱⁱ Walle, Olsen, Einarsen, Bothner-By: Faglige museumsnettverk og samarbeid trues, Dagsavisen 24/4 2018